

OBIECTUL ISTORIEI ROMANIEI

“Daca fiecare natie are o misiune evanghelică a implini pe pamant, sa cercetam si sa intrebam si pe aceasta natie romana, atat doritoare astazi de viata, ce a facut? Ce lupte a purtat pentru realizarea legii lui Dumnezeu, atat in sanul sau, cat si in omenire? Istoria, lumea are drept a-i cere aceasta seama: caci nu trebuie a uita ca, cu toata sfintenia dreptului sau, astazi nu e destul ca o natie sa-si aiba un loc pe harta lumii, sau sa-si reclameze acest loc si libertatea sa in numele suvenirilor istorice; ca dreptul sau sa ajunga a fi respectat si recunoscut de celelalte natii, trebuie inca ca ea sa poata dovedi folosul ce a adus si poate aduce lumii, trebuie sa arate formula intelegatoare si sociala ce ea reprezinta in marea carte a intelegerii si a istoriei omenirii.” (N.Balcescu – Romanii supt Mihai – Voievod Viteazul)

Dupa cum fiecare vrea sa stie cine au fost inaintasii si stramosii lui, tot astfel si popoarele se straduiesc sa-si cunoasca trecutul. Din aceste nazuinte s-a nascut studiul istoriei, al carei scop este de a face cunoscuta si de a explica urmasilor originea inaintasilor, felul lor de viata din trecut, faptele lor vrednice de amintire, precum si vremurile de cumpana ori momentele inaltatoare pe care le-a strabatut.

Istoria Romaniei, ne arata cum s-a desfasurat procesul de formare a poporului roman si a limbii romane.

Pe temeiul unor marturii de netagaduit, istoria patriei ne arata continuitatea neintrerupta a poporului roman, statornicia lui din cele mai indepartate timpuri pe aceste meleaguri.

Istoria ne invata cum au muncit oamenii de pe teritoriul tarii noastre si ce legaturi s-au stabilit intre ei in procesul muncii, cum au luptat ei pentru libertate, pentru desfiintarea exploatarei si pentru o viata noua, libera.

Munca si lupta poporului roman formeaza adevaratul continut al istoriei.

Totodata, din studiul istoriei patriei aflam si rolul pe care l-au avut diferiti conducatori, personalitati de seama iesite din sanul poporului roman.

Ca o concluzie, se poate afirma ca istoria Romaniei s-a tesut din faptele si lupta intregului popor roman indrumat si condus de capetenii care s-au ridicat din mijlocul lui.

STATUL FEUDAL ROMANESC

Dupa o indelungata perioada de trecere ce a durat din secolul al III-lea pana in secolul al X-lea, pe teritoriul patriei noastre, a aparut oranduirea feudala care a reprezentat o treapta mai inalta in dezvoltarea societatii.

In dezvoltarea ei, oranduirea feudala a parcurs trei perioade: a) cea a **feudalismului timpuriu**, intre secolele IX - XIV cand s-au format si cristalizat relatiile feudale; b) perioada **feudalismului dezvoltat**, care dureaza pana la mijlocul secolului al XVIII – lea; c) perioada **descompunerii feudalismului**, care incepe odata cu aparitia germenilor relatiilor noi, capitaliste, si care, incetul cu

incetul submineaza relatiile feudale. Aceasta perioada se intinde pana la revolutia din 1848, cand relatiile de productie capitaliste devin dominante.

SOCIETATEA ROMANEASCA IN SECOLELE IX – XIV

Romanii in primul mileniu al erei crestine

In primul mileniu al erei crestine, istoria romanilor evolueaza intre Imperiul Noii Rome si populatiile migratoare. La sfarsitul acestei perioade Bizantul a oferit romanilor modelul structurilor de stat si al civilizatiei.

Izvoarele istorice despre poporul roman sunt mai rare, fapt consemnat si in istoria altor popoare. Desi este mentionata asa zisa “tacere a surselor” scrise invocata de adeptii teoriei imigrationiste, izvoarele arheologice atesta o permanenta locuire a romanilor in spatiul vechii Dacii.

Izvoarele medievale mentioneaza pe romani din momentul in care incep sa se organizeze in formatii politice.

Obstea sateasca din mileniul I

Este o comunitate de oameni avand o organizare sociala, economica proprie si un teritoriu bine definit.

Obstea sateasca de la nordul Dunarii de Jos isi pierde treptat trasaturile ei specifice gentilice stravechi, bazate exclusiv pe relatii de rudenie si capata un caracter teritorial, indeplinind nu numai functia social – economica, ci si politica, religioasa, culturala.

Cu timpul, obstile teritoriale s-au grupat in uniuni numite de Nicolae Iorga “romanii populare” din care se vor naste cnezatele si voievodatele ca formatiuni politice. O parte din aceste autonomii au supravietuit timp de secole pe temeiul intelegerilor convenite cu puterile care au dominat spatiul est si sud-est european. Acestea au purtat diferite denumiri:

- **Tari:** Fagarasului, Maramuresului;
- **Codrii:** Hertei, Codrii Cosminului;
- **Campuri:** Campul lui Dragos, Campul lui Vlad;
- **Ocoale:** Campulung, Vrancea.

Aceste asezari rurale erau conduse de cnezi sau juzi cu functii judecatoresti si administrative. Cu timpul, puterea unore dintre cnezi s-a extins peste mai multe sate dintr-o arie delimitata geografic si politic. Tarile depindeau de un centru de putere strain, fie direct, fie prin intermediul unei capetenii militare, voievod (termen slav) sau duce (dux- termen latin).

Premisele constituirii statelor medievale

Constituirea statului este determinata de evolutia interna a societatii romanesti si de aparitia formatiunilor politice. Aceasta este determinata de mai multi factori:

- cresterea demografica determinata de darnicia pamantului romanesc, bogatiile solului si subsolului, configuratia reliefului, padurile care au conservat fiinta neamului in vremuri grele;
- viata economica prospera accelereaza procesul de centralizare politica (schimburi comerciale, circulatia monetara), importantele artere comerciale care strabateau spatiul romanesc ajungeau la gurile Dunarii si Marea Neagra;
- procesul de feudalizare la inceput a favorizat desprinderea elementelor conducatoare din sanul obstilor, acei cnezi si juzi care se situeaza in fruntea unor autonomii locale si care vor fi promotorii actiunilor politice de centralizare statala;
- factorul extern influenteaza procesele din interiorul societatii romanesti (constituirea statelor extracarpatice a fost favorizata de slabirea puterii maghiare care se confrunta cu dificultati; stingerea dinastiei arpadienilor si declansarea luptelor pentru tron).

Statele medievale romanesti

Constituirea statelor medievale romanesti a fost un proces de durata si s-a realizat in doua mari etape:

- unificarea formatiunilor politice sub o autoritate centrala;
- crearea institutiilor interne necesare afirmarii si apararii statale.

In jurul anului 900 sunt atestate sase ducate in regiunea daco-pannoniana. Trei dintre ele, situate la est de Tisa, sunt cele mai cunoscute:

- ducatul lui **Menumorut**, intre Tisa si Portile Mesesului de la gura Somesului pana in valea Muresului Inferior (cu centrul in Crisana de azi);
- ducatul lui **Glad**, intre Tisa, Mures, Carpati si Dunare (in Banatul de mai tarziu);
- ducatul lui **Gelu**, de la Portile Mesesului si valea Somesului, cursul mijlociu al Muresului (partea apuseana a Depresiunii Transsilvaniei).

Potrivit lui Anonymus, regele Stefan cel Sfânt ocupa teritoriul transilvanean si desfiinteaza episcopia ortodoxa (situata probabil la Alba Iulia) primul cucerit este voievodatul lui Menumorut. Incepand cu a doua jumătate a secolului XII, regii Ungariei au colonizat pe sasi si secui, pe baza unor largi privilegii, care si-au adus concursul la impunerea stapanirii ungare in centrul si sud-estul Transilvaniei. Din toate tarile cucerite si incadrate in Regatul Ungariei, numai Transilvania pastreaza formula voievodala ca institutie politica centrala pana catre

jumatatea secolului XVI. Voievodul Transilvaniei este un vasal al regelui Ungariei.

Diploma Cavalerilor ioaniti din 1247 mentioneaza cinci formatiuni prestatale la sud de Carpati:

- Voievodatul lui Litovoi, care cuprindea Tara Hategului si nordul Olteniei;
- Voievodatul lui Seneslau, care cuprindea Tara Fagarasului si nordul Munteniei;
- Cnezatul lui Farcas (in Valcea);
- Cnezatul lui Ioan, situat ipotetic intre Jiu si Olt;
- Tara Severinului (pana la Olt).

In 1290 a avut loc descalecatul lui Negru Voda la Campulung. A urmat intemeierea "tarii", adica unificarea cnezatelor si voievodatelor. Potrivit traditiei, procesul unificarii in stanga Oltului a pornit din Campulung, a cuprins Argesul care avea sa devina cel de al doilea "scaun" al domniei, dupa care tara s-a intins pana la Dunare si Siret si probabil spre gurile fluviului. La inceputul secolului al XIV-lea este atestata ca stat Valahia nord-dunareana condusa de un mare voievod si domn. Victoria lui Basarab din 1330 a consfintit independenta politica a Tarii Romanesti care cuprindea Banatul de Severin, Oltenia, Muntenia pana la Dunare si teritoriul smuls tatarilor.

Sub impulsul evenimentelor de la sud de Carpati se va constitui Moldova. Dupa traditie, venirea lui Dragos coincide cu primul descalecat. In 1359 se produce o ampla revolta impotriva Ungariei. Miscarea este condusa de un alt cneaz din Maramures, Bogdan, care ii alunga pe urmasii lui Dragos supusi regatului ungar si creaza statul independent Moldova.

Consolidarea Moldovei si Tarii Romanesti

Tara Romaneasca se va consolida in timpul lui Nicolae Alexandru (1352-1364) si Vladislav Vlaicu (1364-1376). Nicolae Alexandru isi asuma in 1359 titlul de domn autocrat si tot atunci este recunoscuta Mitropolia Tarii Romanesti dependenta de Patriarhia de la Constantinopol. Prin acest act statul isi consolida independenta.

Moldova se va consolida in timpul lui Petru Musat (1377-1392). Acesta anihileaza presiunile Regatului Ungar si inaugureaza traditia depunerii juramantului de credinta (26 septembrie 1387) fata de regele polonez Vladislav Iagello. Infiinteaza o mitropolie ortodoxa la Suceava. Desavarsirea teritoriala a Moldovei se va realiza in timpul lui Roman I (1392-1394) care se va intitula "stapanitor al tarii Moldovei de la munte pana la mare".

Statul romanesc medieval este rezultatul unui proces istoric complex desfasurat in conditiile progresului demografic, economic si social-politic. Imprejurarile istorice au determinat constituirea mai multor state romanesti, dar care au avut permanente legaturi economice si culturale, unitate de actiune in

fata pericolului extern, ceea ce a facut ca romanii sa-si asigure dezvoltarea statala si sa-si mentina fiinta nationala.

CIVILIZATIA ROMANEASCA IN SECOLELE XV- XVIII

Lumea rurala

Satul reprezinta principala forma de habitat in evul mediu (fossatum = loc intarit cu sant). Pana la inceputul secolului XV au fost identificate in Transilvania 3364 localitati, in Tara Romaneasca 2100 sate iar la sfarsitul secolului 2800 localitati. Satele aveau 15 – 20 case in Moldova si Tara Romaneasca iar in Transilvania media era de 70 de gospodarii. Satele se imparteau in doua categorii: libere si dependente. Satele dependente erau situate pe domeniile domnesti sau pe mosiile boieresti sau manestiresti si erau locuite de rumani si vecini din tarile extracarpatiche sau de iobagi si jeleri in Transilvania. Ocupatiile oamenilor erau: Agricultura, cresterea vitelor, albinaritul, pescuitul, mestesugurile. Locuintele erau construite din lemn la deal si la munte si din chirpici la ses. Taranii erau buni crestini, mergeau la biserica si tineau posturile. Au existat manifestari folclorice identice pe intreg spatiul locuit de romani. Acestea erau legate de ciclul muncilor de primavara, vara si toamna, de sarbatorile crestine si de momente importante din existenta omului (nastere, casatorie, moarte). Datinile si obiceiurile priveau indeletnicirile fundamentale, agricultura si pastoritul sperand sa asigure turme numeroase si recolte bogate. De exemplu, calusul invoca, la solstitiul de vara, fertilitatea solului.

Orasele si targurile

Targurile reprezentau spatiul unde se desfasura un schimb regulat de marfuri. Treptat au devenit asezari urbane. In Transilvania viata urbana era mai intensa. Sasii au intemeiat unele orase ca Brasovul, Sibiu, Sighisoara, Clujul, Rotna, Bistrita, etc. La sfarsitul secolului al XIII –lea, ele au devenit centre miniere, mestesugaresti, comerciale. Unele au devenit centre politico – administrative sau bisericesti iar altele au avut rol de aparare. Mestesugarii s-au organizat in bresle cu o structura si organizare riguroase. Cu exceptia oraselor mari, populatia urbana a unei localitati nu depasea cateva mii de locuitori. In secolul XVI cel mai populat oras al Transilvaniei era Brasovul cu 10.000 de locuitori, o veritabila piata comuna a tarilor romane. In secolul XVII Clujul avea 8.500 locuitori, Sibiu 8.000. Oradea si Timisoara aveau 5.000 locuitori, Sighisoara si Bistrita 3.000 – 4.000 locuitori. In Tara Romaneasca si Moldova erau: Buzaul si Campulungul cu cate 3.000 de locuitori, Suceava cu 5.000,

Targoviste cu 10.000, Iasul cu 20.000 iar Bucurestiul in vremea lui Constantin Brancoveanu cu aproximativ 50.000.

In Transilvania populatia oraseneasca cuprindea patriciatul, care din secolul XV detinea puterea economico – administrativa si economica, mestesugarii si negustorii, profesorii, medicii, juristii, scribii sau diecii si plebea (populatia saraca) alcatuita din calfe si ucenici. Marile invazii din 1241 si permanentul pericol otoman au facut ca majoritatea oraselor transilvanene sa fie inconjurate cu ziduri (Sibiu, Sighisoara, Brasov, Alba Iulia).

Orasele muntene aveau santuri de aparare, iar mai tarziu o imprejmuire cu trunchiuri de copaci (Baia, Bucuresti).

In Tara Romaneasca si Moldova, orasele erau pe domeniile domnesti. Ele cuprindeau vatra ocupata de case, pravalii, curti, gradini. Terenul agricol inconjurator constituia hotarul targului cu ogoare, fanete, vii, livezi.

Unele orase transilvanene de granita beneficiau de privilegiile domnilor munteni si moldoveni, controlau comertul cu statele romanesti extracarpatice (Caransebes, Sibiu, Brasov, Bistrita, Rodna).

Cultura urbana

Orasul era un important mediu al spiritualitatii romanesti fiind receptiv la nou si tinand seama de schimbarile survenite in lumea din afara. Orase ca Targoviste, Ramnicu-Sarat, Iasi, Neamt, Brasov, Sibiu, Alba Iulia, au fost centre culturale in floritoare, unele gazduind curti voievodale receptive la marile valori spirituale ale timpului. Targurile din Tara Romaneasca si Moldova erau populate in majoritate de romani, dar si de sasi veniti din Transilvania (Campulung – Muscel, Ramnicul Valcea, Baia, Suceava) evrei si germani veniti din Galitia (Siret) unguri, mai ales in orasele moldovene, armeni si greci in orasele de la Dunare si mare.

Din secolul al XV – lea si al XVI – lea, creste importanta elementului maghiar in orasele transilvanene. Romanii, populatie ortodoxa, de conditie modesta, nu aveau voie sa se aseze in orasele cetati sasesti sau unguresti, ei continuand sa traiasca in jutrul marilor orase (Scheii Brasovului) La Orastie, Caransebes, Lugoj, Hateg, populatia romaneasca era mai numeroasa, romanii indeplinind functii politico-administrative. Orasele transilvanene erau conduse de un sfat orasenesc alcatuit din 12 jurati, in fruntea caruia se afla judele ca reprezentant al autoritatii centrale. In Tara Romaneasca si Moldova, judetul, respectiv saltuzul era ajutat de 12 pargari, si ei supusi puterii centrale.

Cultura romaneasca

Are trasaturile esentiale ale culturii europene, dar si caracteristici particulare reflectate in literatura, pictura, arhitectura bisericeasca, arta scrisului. Pana la sfarsitul secolului XIV se asaza in aria civilizatiei bizantine. Cand pericolul otoman ameninta insasi existenta statelor crestine, romanii au fost mai

aproape de Europa Centrala si Occidentala. Orientarea catre occident venea si din dorinta de a stabili o punte de legatura cu o civilizatie superioara.

Curtea domneasca si Biserica sunt principalele medii ale spiritualitatii la care se adauga si orasul. Curtea domneasca manifesta o deschidere pentru valorile culturale europene prin sprijinirea culturii (edificii, opere de pictura si de arta decorativa).

Satul romanesc a pastrat peste veacuri nealterate traditiile si obiceiurile.

Limba slavona domina viata culturala romaneasca pana la jumatatea secolului XVI ('Invataturile lui Neagoe Basarab catre fiul sau Teodosie').

Limba latina se foloseste in special in Transilvania in episcopii si cancelaria voievodului.

Sub influenta Reformei, incepand din secolul XVI, se contureaza o cultura laica. Folosirea limbii romane devine o certitudine. Primul document in limba romana care s-a pastrat este scrisoarea lui Neacsu din Campulung catre judele Brasovului (1521).

Umanismul se afirma in tarile romane in sec. XVI- XVII. Scriitorii umanisti reliefeaza originea latina a poporului roman, contribuind astfel la dezvoltarea constiintei de neam (Nicolae Olahus in Transilvania si cronicarii moldoveni si munteni Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce si stolnicul Constantin Cantacuzino).

Arhitectura este un domeniu infloritor al creatiei artistice romanesti. In toate cele trei tari romanesti, predomina arhitectura laica de la locuinte pana la cetati de aparare, castele, curti voievodale. Domnii munteni au ctitorit biserici la: Dealu, Curtea de Arges, Snagov, Caldarusani. Mare valoare artistica au: Ctitoria lui Vasile Lupu, Biserica Trei Ierarhi din Iasi si Biserica de la Curtea de Arges. Bisericile ridicate in timpul lui Stefan cel Mare sunt un monument al arhitecturii romanesti. Manastirile Putna, Voronet, Moldovita, etc imbina arhitectura bizantina cu mijloace decorative de inspiratie gotica.

Invatamantul se dezvolta pe langa biserici si manastiri si prin grija manifestata de domnie, cunoaste o evolutie ascendenta.

Biserica

In evul mediu biserica a avut un rol important in domeniile vietii sociale, juridice si culturale a tarilor romane. Biserica ortodoxa s-a dezvoltat si s-a organizat sub obladierea Bizantului, dar a cunoscut si influente slave. Romanii s-au nascut ca un popor crestin. Intemeierea primelor mitropolii a avut loc in Tara Romaneasca in 1359 la Arges in timpul lui Nicolae Alexandru si in 1370 la Severin in timpul lui Vladislav Vlaicu In 1401 Patriarhia de la Constantinopol recunoaste Mitropolia Moldovei. In Transilvania, dupa cucerirea maghiara, locul episcopiiilor ortodoxe a fost luat de cele catolice. Religia ortodoxa era socotita tolerata.

Biserica se bucura de sprijinul material al domnitorilor tarii si al marilor boieri. Mitropolitul era primul sfetnic al domnului. Era loctiitor al domnului in

caz de vacanta a tronului, putea fi numit sau inlaturat de domn. Era membru important al sfatului tarii, asista la scaunul de judecata al domnului.

Institutia centrala – domnia si prerogativele ei

Institutionalizarea societatii medievale se leaga de numele lui Mircea cel Batran in Tara Romaneasca se Petru Musat in Moldova, procesul continuind in timpul lui Alexandru cel Bun si Stefan cel Mare, respectiv Vlad Tepes.

In Tara Romaneasca si Moldova regimul politic a evoluat spre formula monarhiei feudale, dar cu trasaturile specifice societatii romanesti. Domnia ere ereditara. Domnul era ales si nu erau norme rigide in privinta succesiunii. Conducatorul statului in documentele de cancelarie apare cu titlul de “mare voievod si domn”. Calitatea de mare voievod presupunea:

- concentrarea puterii in mainile sale;
- era seful ostirii;
- era uns de mitropolit, adoptand odata cu coroana semnul suveranitatii si titlul de domn, avand semnificatia de dominus (singur stapanitor).

Organizarea institutionala si ceremonialul de la curte era de inspiratie bizantina.

Atributiile domniei:

- stapanul intregului fond funcciar al tarii;
- conduce administratia statului, sfatul domnesc;
- cu sfatul domnesc elaboreaza politica interna si externa;
- dreptul de a bate moneda;
- dreptul de confiscare a proprietatii boieresti si de aplicare a pedepsei capitale in cazuri de tradare;
- in functia de comandant al armatei, domnul percepea birul, dare in general destinata platii tributului impus de puteri straine;
- declara razboi, incheie pace;
- in caz de mare primejdie convoaca oastea cea mare;
- reprezinta instanta suprema de judecata.

Cooperarea dintre puterea centrala si Biserica a fost coordonata fundamentala a vietii politice romanesti. Aceasta colaborare este prezenta in timpul domniilor lui Stefan cel Mare, Matei Basarab, Vasile Lupu, Constantin Brancoveanu, in timpul carora s-au ridicat numeroase locasuri de cult.

BIBLIOGRAFIE

1. Marcela Nica, ISTORIA ROMANILOR, editura MONDAN, Bucuresti, 2000.
2. Dragne Florea, Ionescu Matei, ISTORIA ROMANIEI, editura didactica si pedagogica Bucuresti, 1975.

CUPRINS

	Pag.
OBIECTUL ISTORIEI ROMANIEI	2
STATUL FEUDAL ROMANESC	3
SOCIETATEA ROMANEASCA IN SECOLELE IX – XIV	3
CIVILIZATIA ROMANEASCA IN SECOLELE XV – XVIII	6
BIBLIOGRAFIA	10